

niške podstave (*Cankarj-a, Verdij-a*). — Tuja imena moškega spola, ki se v pisavi končujejo na soglasnik, v govoru pa na samoglasnik, delajo pridevnik na *-ovski* po črki: *Beaumarchais* — *beaumarchaisovski*, *Rabelais* — *rabelaisovski*, *Faguet* — *faguetovski*. Izgovarjajo pa se ti primeri načeloma po glasu, tj. *-j-evski*. — *Rakovski, orehovski* imata podstavo *Rakek, Orehek (Rak-/Oreh-/ek)*.

Zanimivi so pridevniki, katerih podstava se končuje na soglasniški sklop nezvočnik + v: *pónikovski* (Pónikva), *poníkovski* (Poníkve), *móskovski* (Moskva), *búkovski* (bukve), *litovski* (Litva), *lokevski* (Lokva, Lokve). Pri tvorbi pridevnika sklop razpade, namesto polglasnika se večinoma vrine o. Torej so to pridevniki z obrazilom *-ski* in ne *-ovski/-evski*! Seveda pred *-ovski* odpade polglasnik: *oslovski, borčevski, obrovski*.

V besedotvorju pridevnikov je ugotovil že Bajec, da se obrazilo *-ovski* lahko zamenja s kakšnim drugim, pomen pa ostane večinoma enak: *kopêrníkovski/kopêrníkanški, tigrovski/tigrski, kastovski/kasten, caristovski/carističen, almanahovski/almanaški, bikovski/bičji*.

Pa še o naglasu teh pridevnikov.

V primeri s podstavo so izpeljanke naglašene bodisi na istem zlogu kot podstava ali pa ne (Skj 2, str. 111). Obrazilo *-ínski* je vedno naglašeno (torej naglašena podstava zmeraj zgubi naglas): *čréda* — *čredínski, Elizabéta* — *elizabetínski, déte* — *deťínski, Jugúrta* — *jugurtínski* itd. Pridevniki na *-ovski/evski* pa večinoma ohranijo naglas na podstavi: *hríb* — *hríbovski, Móska* — *móskovski, šérpa* — *šêrpovski, slôn* — *slónovski, á* — *á-jevski, Cánkar* — *cánkarjevski, tēpec* — *têpčevski, nôrec* — *nôrčevski*. Le *kraljévski* ima naglas na obrazilu, *tríkráljevski* pa na podstavi. Naglas na obrazilu *-ovski* imajo pridevniki, katerih podstava se naglašuje po mešanem naglasnem tipu: *Vfh -á* = *vrhóvski, bóg -á* = *bogóvski, stán -ú* = *stanóvski, sín -ú* = *sinóvski, Žírí-óv* = *žiróvski*. Tako se naglašujejo tudi pridevniki iz samostalnikov s širokim ô: *grôf, grôfa* — *grofóvski, škôf, škôfa* — *škofovski; vól, vóla* — *volóvski, ôsel* — *oslóvski, kôzel* — *kozlóvski*. Vendar imajo nekateri taki samostalniki pridevnik na *-ovski* naglasen na podstavi: *prôštovski* (prôšt), *hêraklovski* (Hêrakles), *pêriklovski* (Perikles), *slônovski, ôvnovski, pôpovski, šêrpovski, bôrovski, zbôrovski, štôrovski* (iz Štôrje). *Orlovski* ima naglas na podstavi (*ôrlovski*) ali na obrazilu (*orlóvski*). Naglas na obrazilu ima tudi *dobóvski (Dób)*. Ta pridevnik je izpeljan iz samostalnika, ki ima nepremični naglas na osnovi.

Zapiski, ocene in poročila

STANKO BUNC (30. X. 1907 — 5. XI. 1969)

Komaj nekaj čez dve leti je tega, kar je naš časopis (prim. JiS 1967, 221—222) pisal o Bunčevi šestdesetletnici. Zavratna bolezen ga je preteklo jesen vzela družini, slavistiki in bibliotekarstvu.

Za študij slavistike (1927—1931) se je Bunc odločil gotovo tudi zato, ker ga je vsa leta na gimnaziji (1919—1927) v Novem mestu učil slovenščine Ivan Koštiál, ugledni

srednješolski profesor in hkrati znanstveni in praktični jezikoslovec. Tudi ravnatelj gimnazije je bil človek z imenom: Josip Wester, sestavljaavec slovenskih čitank za gimnazije. Po študiju slavistike na ljubljanski univerzi se je Bunc v svoji stroki spopolnjeval na Češkem in zlasti na Poljskem. Ko se je vrnil domov, je bil dolga leta gimnazijski profesor, od 1952 pa več let upravnik študijske knjižnice v Kranju (ustanovila se je na njegovo pobudo).

Leposlovno je Bunc začel objavljati že 1925, strokovno slavistično pa 1930 (prim. Stanko Bunc, Kratek oris življenja [in] dela [in] bibliografija del. Sestavili sodelavci Študijske knjižnice Kranj. Kranj 1967. 61 str. Sapirografirano.). Njegova bibliografija jezikoslovnih spisov obsega (s štetimi ponatisi) 15 knjig in 96 člankov ter krajših sestavkov, nekako slovstvenozgodovinski sta 2 knjigi in 56 člankov in 26 ocen. To in ono s slavističnega področja se najde tudi še med deli, ki jih Bunčevi bibliografi navajajo med Razno.

Jezikoslovno je bil S. Bunc predvsem popularizator slavističnih spoznanj svoje dobe, posebno pa slovenističnih. V skladu s tradicionalnimi slovenskimi pojmovanji jezikovne pravilnosti in lepote je likal slovensko knjižno besedo s tem, da je v drobnih člankih opozarjal na jezikovne ohlapnosti in napake (večinoma v Slovenskem tisku). Take napake in ohlapnosti so izvirale iz slepega prevajanja nemških ali srbohrvatskih predlog, rodila jih je knjižnojezikovna neizobraženost slovenskih pišočih (tako zlasti v besedotvorju), pa tudi neizdelani in nesodobni nazori slovenskega jezikoslovja. Nekaj značilnih naslovov: Financar je umrl na kolodvoru na kapi, Izgledi žetve so slabi, Izpit je položil, Kako slovenimo mehr oder weniger, Solnce — sonce, Rajši ali raje.

Na podlagi takih spisov, zlasti pa iz ekscerpcije prepovedanega in odsvetovanega v SP 1950, je nastala Bunčeva knjiga Jezikovni svetovalec (Kranj, 1951). Avtor sam ga je lepo označil z naslednjimi besedami: »Jezikovni svetovalec prinaša v abecednem seznamu najnavadnejše in najpogostejše napake iz pravopisja, slovnice, besedotvorja, izrazoslovja in pomenoslovja, na katere naletimo med našo srednješolsko mladino in v poslovnem svetu po uradih in pisarnah ustanov, podjetij in organizacij.« (Zanimivo je, da je tudi Bunčev srednješolski profesor, F. Koštiál, svoj čas napisal tak priročnik.) Sem se dajo nasloniti tudi Bunčevi članki o slovenski besedi in stilu, npr. Napake sodobnega pisanja, O kulturi slovenskih knjižnih jezikov, O slovenskem novinskem jeziku, tudi Tujke v slovenskem knjižnem jeziku.

Pomembnejše je Bunčevo razpravljanje o lastnih imenih in o nazivih predmetov. Naslovi člankov najboljše povedo, za kaj gre: Anton, Fabijan in Boštjan v priimkih; Blaž, Franc in Valentin; G + M + B v naših priimkih; Gregor v naših priimkih. Tako je obdelal še naslednja imena: Janez, Štefan, Jurij, Simon, Luka. Pisal pa je tudi o domačih krstnih in rodbinskih imenih in o imenih za kraje in novce. — Kot pravo jezikoslovno študijo je Bunc le redko kaj zasnoval. Še najbližji so ji imenoslovni spisi.

Bunčeve jezikoslovne knjige so v bistvu le šolske predelave Slovenske slovnice in Slovenskega pravopisa: prim. Slovensko jezikovno vadnico za 2. do 4. razred nekdanje gimnazije ter Spoznavajmo slovenski jezik za 7. in 8. razred osemletke (nekako posodobljena oblika prvo imenovanih vadnic). Ti učbeniki so v jezikovnih pravilih večinoma res le preformulacije že danega, vendar je Bunc tu in tam tudi sam kaj prispeval (npr. pripombo o stopnjevanju kakovostnih pridevnikov). Sam je sestavil tudi vaje.

Pravzaprav je presenetljivo, da se je Bunc tako zelo oklepal t. i. vodilne slovenske slovnice. Saj je dokazal, da je v tem in onem vendarle več vedel, kot njeni številni očetje. Razlog za to poslušnost je treba iskati v monolitno negativni in koncentrični

kritiki njegovega v bistvu simpatičnega Pregleda slovnice slovenskega jezika (Ljubljana 1940), ob katerem so določeni krogi kritizirali zlasti Bunčevo nespoštovanje z ničimer upravičenih svetih slovničarskih prepovedi, kakršnih ena je npr., da s sedanjikom nedovršnih glagolov ne smemo izražati dejanj, ki se bodo šele godila, čeprav je splošna raba govorila zoper to in je že Škrabec dokazal, da je tudi upravičena. Buncu tudi nobeden kritikov ni dokazal, v čem bi njegova knjižica bila nepregledna, neka druga pa pregledna. Izkoristili so do polne mere tudi čisto jasne spodrsaljaje, ki se dajo mimogrede popraviti; in Bunc si je nauk zapomnil: odslej se je držal veljavnih in splošno priznanih resnic slovenskega jezikoslovja in slovničarstva, čeprav je šola s tem več izgubila kot pridobila.

Zlasti škoda je, da je s tem zamrlo tudi pomerjanje domačih jezikoslovnih dosežkov s tujimi, posebno modernimi strukturalnimi s Češkega, kakor se je bilo nakazovalo v Bunčevih člankih *O poteh našega jezikoslovja* (1939) in *O slovenskem novinskem jeziku* (1937).

S. Bunc se je poskusil tudi kot slovarnik: 1952 je izšel njegov *Slovarček tujk* (2. in 3. izdaja pod naslovom *Slovar tujk* 1963 in 1965). Kot piše v uvodu, so v slovar »sprejete predvsem splošno rabljene knjižne tuje besede in besedne zveze, izpuščene pa v knjižnem jeziku nedovoljene narečne tujke, nepotrebne slovanske izposojenke ter čisto strokovne tujke, ki so omejene na ozek krog posameznih strokovnjakov«. Delo, ki je tujke oblikovno in pisno primerno slovenilo, je služilo svojemu namenu do Verbinčevega *Slovarja tujk*.

Premalo se sedaj ukvarjam s slovstveno vedo, da bi brez pazljivega branja Bunčevih tovrstnih del lahko kaj podrobnejšega povedal o njihovi vrednosti. Znanstveno je zastavil pač le v Bibliografiji /Levstikovih spisov in spisov o Levstiku/ v Levstikovem zborniku. Zelo primerna in na svoj način polna je njegova razprava *O slogu in jeziku »Desetega brata«* (1934), ali opozorilo na *Slovenski slovstveni zemljepis* (1936). Prijetno se berejo tudi njegove poljudnoznanstvene oznake S. Gregorčiča, J. Stritarja, P. Trubarja, J. Kersnika in J. Mencingerja. Sorazmerno veliko in z ustreznim žarom je S. Bunc pisal tudi o Mickiewiczu in sploh o poljski književnosti. Na koncu — pa ne kot najmanj važno — naj omenim še njegovo skoraj 25-letno spremljanje usode Prešernove pesmi in poročila o prešernoslovju.

Tudi na področju slovstvenih ved je Bunc mislil na srednjo šolo. Leta 1939 je sestavil Slovensko čitanko za enoletni trgovski tečaj (šapirografirano, 56 str.), l. 1960 pa Seznam gradiva za proslave. Za slovensko šolo se je zanimal tudi drugače (prim. članke kot *Materinščina v novi srednji šoli ali Še o učbenikih za pouk materinščine*). Živo je s tiskano besedo spremljal tudi svoje strokovno, tj. Slavistično društvo, in sodeloval tudi v njegovih glasilih, Slavistični reviji in Jeziku in slovstvu.

Stanko Bunc si je — kot srednješolski profesor — s svojim delom postavil spomenik, kakršnega si je v enakih pogojih le redko kateri drug. Ta spomenik bi bil še trajnejši, ko bi bila Bunca pri delu bolj ali pa sploh podpirala vodilna slovenistična srenja.

Jože Toporišič
Filozofska fakulteta Ljubljana

O ZAGREBŠKI REVIJI »KAJ«

Starejša hrvatska književnost se je razvijala po posameznih pokrajinah, in sicer v štokavščini, kajkavščini in čakavščini, ter uporabljala različne pisave. Bujno slovstvo ni vzcvetelo samo v južni Hrvatski (v središčih Split, Dubrovnik in Zadar), temveč se je tudi kajkavska književnost ponašala z nekaterimi dobrimi stilisti in posebej z